

FONKEL

Een lespakket voor basisschoolleerlingen van groep 3 tot 6

Uitleg lespakket

Kinderen willen het liefst bij een vertrouwde groep horen. Ze willen zijn zoals de andere kinderen in die groep. Want als je afwijkt, loop je het risico om buitengesloten te worden. Terwijl het juist zo mooi is dat je allemaal uniek bent. Niet alleen in uiterlijk, maar ook in karakter.

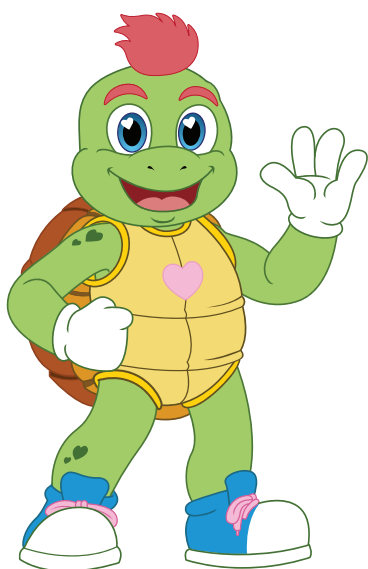

Met het Fonkel lespakket praten kinderen met elkaar over dit onderwerp. De opdrachten maken de leerlingen bewust van het beeld dat ze van zichzelf hebben en helpen hen zich in te leven in de gevoelens van klasgenoten. Daarbij werken we doelgericht aan een positief zelfbeeld, respect voor elkaar en inclusiviteit. In gesprekken en activiteiten staan vragen centraal als: Wie ben ik? Wat kan ik?

En wat doe ik voor de ander? Zo leren leerlingen zorg te dragen voor zichzelf én voor elkaar en ontdekken zij hoe zij kunnen bijdragen aan een veilige en fijne groep.

Na een les weten de leerlingen dat ieder kind het verdient om te zijn wie hij is en om onbezorgd te kunnen fonkelen.

**Dit lespakket
sluit aan
op de
SLO kerndoelen
rondom
Burgerschap**

Over Stichting Fonkel

Bij Stichting Fonkel vinden wij dat ieder kind, met of zonder beperking, kind moet kunnen en mogen zijn. Want 'gewoon kind zijn' vormt de basis voor je eigenwaarde en ontwikkeling. Gewoon kind zijn begint bij ons door een dagje uit zo toegankelijk mogelijk te maken voor ieder kind.

Wij zetten ons in voor kinderen met een problematische gezinssituatie, kinderen die langdurig of chronisch ziek zijn, een lichamelijke of verstandelijke beperking hebben maar bijvoorbeeld ook kinderen die onder de armoedegrens leven.

Met behulp van een team van zorgzame vrijwilligers, het Fonkelhuis (een veilige haven) en door te werken aan onderlinge verbinding tussen onze gasten, realiseren we een dag waarop ieder kind volledig kind kan en mag zijn.

Werkvormen en tijdsduur

Er zijn 4 werkvormen:

1. Kringgesprek: **'Ik ben uniek'**
2. Creatieve opdracht (maskers maken): **'Wie ben je?'**
3. Groepsopdracht/gesprek met maskers: **'Wat kun jij?'**
4. Kringgesprek: **'Dit ben ik!'**

Per opdracht ben je ca. 30-45 minuten bezig. De lessen kunnen afzonderlijk gevolgd worden. Het is dus niet nodig om alle vier de lessen te doen; er kan ook gekozen worden voor een selectie van één of meerdere lessen. Het is wel raadzaam om de volgorde aan te houden.

Doelgroep en doel

Het lespakket is gemaakt voor basisschoolleerlingen van groep 3 tot 6 (ook bruikbaar voor eind groep 2 en begin groep 7) en sluit aan bij de SLO kerndoelen van Burgerschap.

Lesdoelen

Lesdoel

De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.

Opkomen voor jezelf:

- Eigen mogelijkheden, kenmerken, wensen, gevoelens, beperkingen en voorkeuren.
- Ontwikkeling van persoonlijke eigenschappen en vaardigheden.
- Zelfbewuste houding.

Rekening houden met anderen:

- Oorzaken van conflicten.: tegenstellingen in belangen, opvattingen en gevoelens.
- Inleven in gevoelens, wensen en opvattingen van anderen.
- Samenwerking in een groep.
- Rekening houden met en openstaan voor anderen

Lesdoel

Leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen:

- Waarden en normen.
- Pesten in groepsverband.
- Discriminatie.
- Respect.

Kringgesprek 'Ik ben uniek'

Kringgesprek: iedereen is anders

Start de les met een kringgesprek. Je leidt dat in door uit te leggen dat jullie het met elkaar gaan hebben over hoe uniek elk mens en dus ook elk kind is. En dat het juist zo mooi is dat we allemaal uniek zijn. Weten de leerlingen wat dat betekent: uniek zijn. Laat ze goed rondkijken in de groep, iedereen is verschillend.

Laat leerlingen zonder oordeel uiterlijke kenmerken beschrijven zoals haarkleur, ogen, huid of kleding. Bespreek wat het betekent om zonder oordeel te kijken. Praat over pesten en hoe het voelt als iemand beoordeeld wordt op uiterlijk. Vraag hoe het zou zijn als iedereen een masker draagt.

Als eerste let je meestal op uiterlijke kenmerken. Hoe ziet de ander eruit?

- de leerlingen beschrijven zichzelf of elkaar zonder een oordeel erbij te hebben: haarkleur – is het kort of lang, krullend of stijl – kleur van de ogen, kleur van de huid, met sproeten, kuiltjes in de wangen e.d.
- Is het gelukt om geen oordeel te hebben? Wat betekent dat, geen oordeel hebben?

Met andere woorden: kun je iemand beschrijven zonder te noemen of je iets mooi vindt, of bijzonder, gek of grappig?

Misschien noemen de kinderen ook al andere uiterlijke kenmerken, zoals het dragen van oorbellen, een bril of bepaalde kleding.

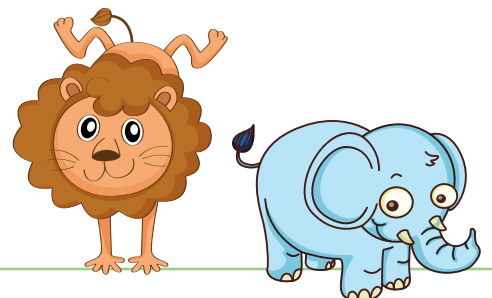
- Waarom dragen kinderen op scholen in sommige landen een schooluniform? Dan kun je iemand niet pesten om zijn kleren, omdat alles er hetzelfde uitziet.
- Hebben de kinderen wel eens meegemaakt dat iemand gepest wordt om hoe hij of zij eruit ziet? Wat vinden ze daarvan? Kunnen ze zich voorstellen dat dat niet zo leuk is?
- Hoe zou het zijn als je allemaal een masker draagt? Dan kun je elkaar niet meer beoordelen op hoe je gezicht eruit ziet!

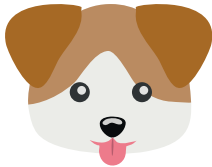
Voor dit kringgesprek moet iedereen in de klas zich wel prettig en veilig voelen. Help de leerlingen een beetje door bijvoorbeeld eerst jou te laten omschrijven. Ze oefenen dan in het noemen van positieve kenmerken. Zorg er verder voor dat iedereen een beurt krijgt en stuur erop dat er steeds over verschillende leerlingen iets gezegd wordt.

Dat gaan we uitproberen! (zie pag. 4)

De kinderen maken allemaal een dierenkop van het dier dat ze graag willen zijn. Waarom kiezen ze dat dier? Omdat het er zo lief, zacht, stoer uitziet? Omdat het altijd zo vrolijk is en zo beweeglijk? Omdat het kan vliegen en heel het land van bovenaf kan bekijken? Omdat het zo goed kan klimmen en klauteren, heel hard kan rennen, heel hoog kan springen?

Creatieve opdracht: 'Wie ben jij?'

Knutselopdracht masker maken

Kinderen maken een masker van het dier dat ze willen zijn.

Maak als leerkracht of gastdocent zelf een masker van Fonkel de schildpad*. Een schildpad staat met zijn schild voor bescherming en veiligheid. Niet voor niks is schildpad Fonkel de mascotte van Stichting Fonkel. Dit bespreken we op een later moment.

* *Het Fonkelmasker vind je op pagina 8*

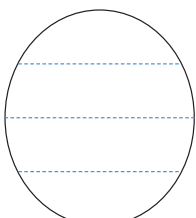
Materialen

De materialen die je bij deze les nodig hebt zijn:

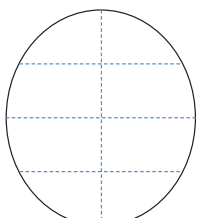
- Handleiding met lessuggesties.
- Stevig A4/A3-papier, 1 vel per leerling
- Elastiekjes (2 per leerling).
- Scharen.
- Stiften of kleurmateriaal.
- Perforator
- Eventueel versiermateriaal (om het masker extra te versieren)

Zo maak je een masker:

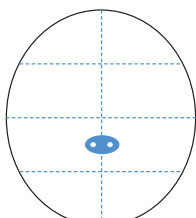
- Pak een A4 of A3 vel
- Bedenk hoe jouw dier uitziet: heeft het dier staande oren (zoals een kat of een paard), leg dan het vel in de lengte. Heeft het oren aan de zijkant, zoals een aap of olifant, leg het papier dan in de breedte.
- Teken een ovaal zo groot als je hoofd.
- Deel jouw ovaal in vieren door er drie horizontale potloodlijnen in te zetten (afb.1)
- Zet met potlood heel zacht een lijn van onder naar boven, dwars door je ovaal (afb.2)
- De neus teken je tussen de tweede en derde horizontale lijn. (afb.3) Wat voor neus heeft jouw dier? Sommige dieren hebben een grote neus, 2 kleine gaatjes of een slurf.
- De ogen teken je op de tweede horizontale lijn. Tip: precies tussen de twee ogen past een derde oog. (afb. 4)
- De mond teken je op de derde horizontale lijn (afb.5). Of heeft jouw dier een snavel?
- Teken de oren. Heeft jouw dier nog meer op/aan zijn hoofd? Een sik, manen, hoorntjes?
- Kleur nu alles in. Dieren hebben vaak mooie felle kleuren. Of soms juist kleuren uit de natuur, waardoor ze zich makkelijk kunnen verstoppen. Heeft jouw dier een patroon? bijv. als een zebra
- Knip als je hier mee klaar bent het masker uit **(de ogen nog niet!, dit komt later pas in een volgende les)**
- Aan beide zijkanten, op de hoogte van de ogen, maak je met een perforator een gaatje. Haal een elastiekje door de gaatjes. Nu kan je het masker opzetten. Doe de elastiekjes
- over je oren.
- **Schrijf aan de binnenkant de naam op. Dit heb je nodig voor de eindopdracht.**

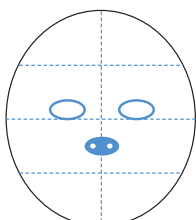
Afb. 1

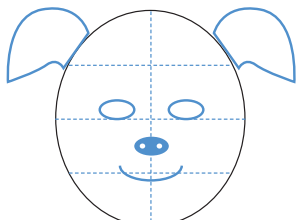
Afb. 2

Afb. 3

Afb. 4

Afb. 5

Bewaar het masker voor de groepsopdracht! (Ogen nog niet uitknippen)

Kringgesprek 'Wat kun jij?'

Kringgesprek

Je bent niet alleen uniek om hoe je eruitziet, je bent ook uniek om hoe je stem klinkt, hoe je woorden uitspreekt. Zo zijn er nog héél veel dingen die een kind uniek maken. Dat geldt ook voor dieren. Bij het kiezen van een masker hebben kinderen misschien als reden voor hun keuze eigenschappen genoemd die niet met het uiterlijk te maken hebben: het dier is lief, sterk, dapper, goed in springen, goed in vliegen, het fluit zo mooi, het spint zo grappig, het brult zo hard.

Kennelijk zijn er heel veel andere dingen die een dier, maar ook een mens, uniek maken!

- Laat de kinderen eigenschappen van mensen opnoemen. Sommige eigenschappen zie je ook bij dieren terug: sterk, dapper, lenig, snel, lui, slim. Kinderen kunnen het rijtje vast nog veel verder uitbreiden.
- Andere eigenschappen zijn uniek voor de mens – tenminste – dat denken we. Of zijn er ook heel vrolijke dieren? Dieren die soms boos zijn? Dieren die snel huilen? Die heel vaak bang zijn?

Net als dieren hebben mensen ook hun eigen talenten. De een is beter in dit, de ander is beter in dat. Rekenen, taal, pianospelen, voetballen, in bomen klimmen, op je handen staan, toneelspelen, alle namen van auto's weten, zingen.

- Welke eigenschappen of talenten van hun klasgenoten vinden de leerlingen bijzonder? Over iedere leerling kan wel iets positiefs gezegd worden; stuur daarop aan door bijvoorbeeld elke leerling iets over zijn buurman of -vrouw te laten zeggen.
- Laat ze ook nadenken over de vriendjes of vriendinnetjes die ze hebben. Waarom ga je met dat vriendje of vriendinnetje om? Waarom vind je hem of haar zo leuk?

Bij de eerdere opdracht van het beschrijven van het uiterlijk moesten de leerlingen hun oordeel achterwege laten. Bij deze opdracht vraag je juist om hun oordeel. Waarom vind je dat ene vriendinnetje zo leuk, waarom is de buurjongen je lievelingsvriend?

- En wat vind je eigenlijk van jezelf? Waarom denk je dat andere mensen jou leuk vinden?
- Zijn er ook dingen die je minder leuk vindt bij jezelf? Waar heb je af en toe last van, wat zou je aan jezelf willen veranderen?

Als deze opdracht niet geschikt is voor het bespreken in de groep, kun je vragen aan de leerlingen om hier voor zichzelf een antwoord op te geven en dit eventueel op te schrijven in hun schrift.

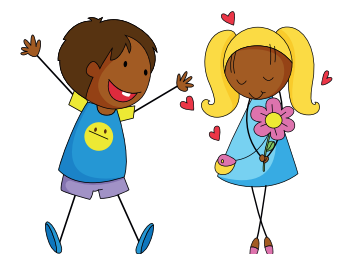
Hebben kinderen er wel eens over nagedacht dat er omstandigheden zijn die iemands humeur of gedrag kunnen bepalen? Voorbeelden die je kunt noemen:

- Waarom is Anne altijd te laat bij een afspraak?
- Waarom gaat Jack nooit mee als jullie met vrienden naar het zwembad gaan?
- Waarom reageert Daan al heel snel op een boze manier als iemand gewoon wat tegen hem zegt?
- Waarom zegt Indra de laatste tijd zo weinig en doet ze niet gezellig mee?
- Waarom zegt Amir altijd dat hij iets niet kan?

Wat zouden situaties zijn die het gedrag van kinderen beïnvloeden? Misschien is het thuis niet altijd gezellig, misschien is de kat net doodgegaan of is oma al heel lang ziek?

- Welke situaties kunnen de leerlingen bedenken die van invloed kunnen zijn op het gedrag?
- Denken ze dat het helpt als ze er met elkaar over praten? Snappen ze een ander dan beter?

Vaak helpt het als je van elkaar weet wat er thuis of in de omgeving speelt en waarom je je misschien wat minder prettig voelt. Of waarom je je wat anders gedraagt dan gewoonlijk of dan de meeste andere kinderen.

Groepsopdracht met maskers: 'Dit ben ik!'

Groepsopdracht met maskers: Wie hoor je?

Alle leerlingen zitten met hun ogen dicht in de kring. De leerkracht deelt de maskers uit (namen staan aan de binnenzijde van het masker). De kinderen zetten bij het uitdelen het masker direct op. Omdat de ogen in het masker nog niet uitgeknipt zijn kunnen ze nu nog niks zien. Als alle maskers zijn uitgedeeld tik je één van de leerlingen aan. Deze leerling gaat staan, doet even het masker iets naar voren zodat de leerling kan spreken en spreekt een zin uit, bijvoorbeeld: Ik ben een koe en ik kan heel hard loeien.

- Horen de andere kinderen wie dit zegt? Herhaal de opdracht door een paar andere kinderen een zin te laten zeggen.

Aan het eind van de opdracht doen alle leerlingen hun masker weer af.

De leerlingen knippen nu de ogen uit de maskers.

Dan kunnen de maskers weer op voor de slotopdracht. Jijzelf zet je masker van Fonkel op.

De leerlingen zijn weer even het dier dat ze willen zijn.

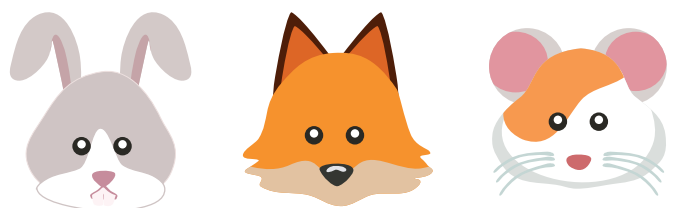
- Jij vertelt over je jezelf als schildpad Fonkel: je weet wat het is om kwetsbaar te zijn maar jouw schild biedt jou bescherming en veiligheid. Je bent vrolijk, een beetje gek en een echte allemansvriend. Je bent ook heel lief voor kinderen. Je kan kinderen laten stralen en schitteren. Laten fonkelen dus. Je bent daarom de mascotte van Fonkel, een mooi, zacht knuffeldier. En waar je woont? In het Fonkelhuis natuurlijk!
- Hierna zijn de leerlingen aan zet. Om de beurt zeggen ze welk dier ze zijn. Waarom hebben ze voor dit dier gekozen? Wat zijn hun leuke of opvallende kenmerken en eigenschappen?
- Hebben ze het dier gekozen omdat ze eigenschappen in zichzelf herkennen? Of juist omdat het dier heel anders is dan zichzelf? Wat zouden ze van hun dier willen leren? Hoe zouden ze dat kunnen leren?

De leerlingen doen hun masker weer af.

Afsluitend kringgesprek: Je mag jezelf zijn! Hoe was het om te vertellen over jezelf (als dier) met een masker op?

Praten met een masker op is soms makkelijker dan zonder masker. Een masker heeft ook een figuurlijke betekenis. Mensen kunnen ervoor kiezen om 'hun masker' op te houden: dan weten anderen niet wat er binnenin hen speelt. Die keuze mag je natuurlijk maken, dat is jouw eigen keuze. Maar je kunt ook altijd bedenken dat je je hart bij iemand mag luchten. Dat hoeft niet per se in een groep te zijn zoals op school. Je kunt ook naar de juf of meester gaan om te praten. Of naar iemand anders die je vertrouwt. Want een masker ophouden is vaak geen oplossing van problemen: je verschuilt je voor anderen. En op een gegeven moment gaat je masker kriebelen en gaan de elastiekjes knellen. Dan is het veel fijner om jezelf te kunnen zijn. Want laat kinderen het zich nog eens goed realiseren: ze zijn mooi zijn zoals ze zijn, van buiten en van binnen!

Wie heeft al wel eens van Fonkel gehoord?

Wie heeft al wel eens van Fonkel gehoord?

Stichting Fonkel zet zich in voor kinderen die niet onbezorgd kind kunnen zijn. Ze zijn bijvoorbeeld ziek, of hebben een beperking, zitten in een rolstoel of hebben ouders die niet goed voor hen kunnen zorgen. Er kunnen allerlei redenen zijn waarom Stichting Fonkel deze kinderen een onvergetelijke dag wil bezorgen in het Fonkelhuis in Ouwehands Dierenpark. Een dag lang kunnen ze fonkelen, samen met de anderen en te midden van de dieren! Ze verdienen het om zo'n fantastische dag mee te maken!

Kom in actie voor Stichting Fonkel!

Verschillende acties van scholen en verenigingen hebben ervoor gezorgd dat Stichting Fonkel een heleboel kinderen blij heeft kunnen maken. Denk hierbij aan sponsorlopen of het verkopen van spulletjes. Met de opbrengst van zo'n actie maakt jouw school het mede mogelijk dat Fonkel nog meer kinderen een onvergetelijke dag kan bezorgen. Fonkel is voor haar initiatieven afhankelijk van giften en sponsorgeld. Wil jij ook in actie komen voor Fonkel? Dat kan! Stichting Fonkel is een basisscholenactie gestart waaraan je met klasgenootjes, je hele klas of misschien zelfs wel je hele school aan mee kunt doen. Je kunt er zelfs met de hele klas een mooie prijs mee winnen! Wil je liever met andere vriendjes of misschien wel alleen een actie starten voor Fonkel dan kan dat ook.

Kijk op www.stichtingfonkel.nl/scholenactie of vraag je leerkracht of gastdocent om meer informatie.

Filmpje Fonkeldag

Fonkel in de klas

Colofon

FONKEL voor de middenbouw van het basisonderwijs is een lespakket van Stichting Fonkel.

Idee en tekst: Esmée van Doorn en Annet Huyser

Redactie: Stichting Fonkel

Vormgeving: Stichting Fonkel

Illustraties: Vecteezy.com

©2026 Stichting Fonkel

Stichting Fonkel

Grebbeuweg 111, 3911 AV Rhenen

info@stichtingfonkel.nl

www.stichtingfonkel.nl

